

מלכים א

א וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַיָּמִים וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַס לוֹ: וַיֹּאמְרוּ אָז א
 לוֹ עֲבָדָיו וַיִּבְקְשׂוּ לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ נְעֵרָה בְּתוּלָה וְעַמְדָּה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ
 וְתִהְיֶינָה לְוַלְדוֹ וְשָׂכְבָה בְּחִיקוֹ וְחָס לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיִּבְקְשׂוּ נְעֵרָה ג
 יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוֹנַמִּית וַיָּבִיאוּ
 אֹתָהּ לְמֶלֶךְ: וְהַנְּעֵרָה יָפָה עַד־מָאֹד וְתִהְיֶי לְמֶלֶךְ סֹכְנָת וְתִשְׂרָתָהוּ ד
 וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדְעָה: וְאֹדְנֵיהָ בֶן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אִמְלֹךְ ה
 וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: וְלֹא־עָצְבוּ אָבִיו ו
 מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוֹעַ כְּבֹה עֲשִׂיתָ וְגַם־הוּא טוֹב־תְּאֵר מְאֹד וְאִתּוֹ
 יִלְדָה אַחֲרָי אֲבִשְׁלוֹם: וַיְהִי דְבָרָיו עִם יוֹאָב בֶּן־צֵרוּיָה וְעִם ז
 אֲבִיתֵר הַכֹּהֵן וַיַּעֲזְרוּ אַחֲרָי אֹדְנֵיהָ: וַצֹּדֶק הִפְהִין וּבְנֵיהוּ בֶן־ ח
 יְהוֹיָדָע וְנָתַן הַנְּבִיא וְשָׁמְעִי וְדַעִי וְהַגְּבֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ
 עִם־אֹדְנֵיהָ: וַיִּזְבַּח אֹדְנֵיהָ צֶאֱן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֲבָן הַזֹּחֶלֶת ט

הספר נפתח בסיפור המראה על חולשתו הגופנית של דוד בזקנתו. באחרית ימיו התקשה דוד אפילו לישון בשלווה במיטתו. את חולשתו של דוד מנצל אדניה בנו, ועוד בחיי דוד הוא מתנשא למלך.

זקנותו של דוד והמלכת שלמה פרק א

א וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַיָּמִים. עברו עליו ימים רבים. אמנם דוד היה רק כבן שבעים, אך ייסוריו הממושכים ונפתולי גורלו פגעו בבריאותו והזקינו אותו.¹ וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים, בשמיכות ובמצעים, וְלֹא יָחַס לוֹ. זה היה אחד הביטויים לזקנתו. כִּסּוּיִים אינם יוצרים חום אלא משמרים את חום הגוף, וגופו לא היה די בריא להפיק את החום הדרוש.² ב וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו: וַיִּבְקְשׂוּ לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ נְעֵרָה בְּתוּלָה, וְעַמְדָּה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ לשרתו,³ ובאופן רשמי, ואולי גם מעשי, תְּהִי לוֹ סֹכְנָת המטפלת בצורכי הבית, אבל בפועל – וְשָׂכְבָה בְּחִיקוֹ ותחמם את מיטתך, וַיְהִי חָס לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ.⁴

ג וַיִּבְקְשׂוּ לְצוּרֵךְ זֶה נְעֵרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל, וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲבִישַׁג הַשּׁוֹנַמִּית, שבאה מהעיר שוֹנַם. וַיָּבִיאוּ אֹתָהּ לְמֶלֶךְ לְמַלֵּא אֶת תַּפְקִיד הַסֹּכְנָת ששוכבת בחיקו. אף שיופיה של אבישג לא היה משמעותי

דווקא נבעה מן ההנחה שהיא חמה יותר מאשר נערה אחרת (רש"י ורד"ק), או משום שלמלך יש לתת מתנה שלמה.

הרחבות | 'בתולה... סכנת' היו שפירשו סכנת – מחממת, (ראו רש"י ורד"ק), ואכן זה היה תפקידה. ההצעה לחפש נערה בתולה

לתפקידה, חיפשו אשה יפה למלך, כשם שכל מה שמקיף אותו הדור ויפה. ^ד וְהַנְּעִרָה יָפָה עַד מְאֹד, וְתָהִי לְמֶלֶךְ סִכְנַת וְתִשְׁרָתָהּ, וְהַמֶּלֶךְ לֹא יִדְעָה. לא קיים יחסי אישות אֵתָה, אולי מפני שהיה זקן וחלוש מדי.⁵

^ה ובינתיים, אֲדֹנֶיָה בֶן חֲגִית, אשתו של דוד, מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר: אֲנִי אִמְלֹךְ, משום שאני הוא יורש העצר. וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו כדי להכריז על בואו.

הערות הסבר לגינוני השררה והגדלות שלו: ^ו וְלֹא עֲצָבוּ, העציבו, ייסר והוכיח אותו אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר: "מִדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ", כשהיה נוהג שלא כראוי. וְגַם, ונוסף לכך הוא – אדניה, טוב תֵּאָר מְאֹד. אף מראהו החיצוני סייע לביטחונו העצמי ולמחשבותיו שנועד לגדולה. וְסִיבָה שְׁלִישִׁית לַהֲתַנַּשְׂאוֹתָיו – אֵתָו יִלְדָה אִמּוֹ אַחֲרַי שְׁנוֹלֵד אֲבָשָׁלוֹם. אבשלום ואדניה לא היו בני אותה אם. אדניה נולד לאחר שאמו של אבשלום ילדה אותו. משום כך, אחרי ששני האחים הראשונים במשפחה – אמנון ואבשלום – נהרגו, הוא נותר הבן המבוגר ביותר.⁶

את רצונו למלוך ניסה לממש באמצעות פנייתו לתמיכתם של אנשים בכירים: ^ז וַיְהִי דְבָרָיו עִם יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה וְעִם אֲבִיתָר הַכֹּהֵן – וַיַּעֲזְרוּ, סייעו לו והלכו⁷ אַחֲרַי אֲדֹנֶיָה. ^ח וְאוֹלָם צְדוֹק הַכֹּהֵן, שהיה אף הוא כהן גדול וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע, שאמנם היה כפוף ליואב, אך בתור מפקדה של היחידה הצבאית הנפרדת של הכרתי והפלתי⁸ – היה עצמאי, וְנָתַן הַנְּבִיא וְשִׁמְעִי וְרַעֲי, מאנשי דוד, וְהַגְּבֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד, כל אלה לֹא הָיוּ עִם אֲדֹנֶיָהּ, אדניה. אין זו התנגדות פעילה לאדניהו, אך כל אלה לא תמכו בו כל עוד דוד לא הביע דעתו בעניין.

^ט וַיִּזְבַּח אֲדֹנֶיָהּ בַּאֲחַד הַיָּמִים צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא, בקר גדול עם, ליד

תאו אפריקאי
(‘מריא’?)



העולם | (כפתור ופרח פרק נח בשם רס"ג), הבקר האפריקאי (רב האי גאון), הז'בו או הכוי הנזכר במשנה (בכורים ב,ח-יא; נזיר ה,ז ועוד).

מְרִיא בכתבי אוגרית 'מריא' הוא שם תואר שהוראתו מפוטם. וכן תרגמו יונתן, השבעים ומרבית המפרשים (ראו ישעיה א,יא ויחזקאל לט,יח). היו שטענו כי הוא אחד ממיני הבקר הטהור שזוהה עם התאו

אֲשֶׁר-אֶצֶל עֵין רִגְלָ וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-אֶחָיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְכָל-אֲנָשֵׁי
 יְהוּדָה עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ: וְאֶת-נֶתָן הַנְּבִיא וּבְנָיָהוּ וְאֶת-הַגְּבוּרִים וְאֶת-
 שְׁלֹמֹה אֶחָיו לֹא קָרָא: וַיֹּאמֶר נֶתָן אֶל-בֵּת-שֶׁבַע אִם-שְׁלֹמֹה
 לֵאמֹר הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ כִּי מֶלֶךְ אֲדָנִיָּהוּ בֶן-חַגִּית וְאֲדָנִינוּ דָּוִד לֹא
 יָדָע: וְעַתָּה לָכִי אֵיעֶצְךָ נָא יַעֲזָה וּמִלְטֵי אֶת-נַפְשֶׁךָ וְאֶת-נַפְשׁ בְּנֶךָ
 שְׁלֹמֹה: לָכִי וּבָאִי אֶל-הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הֲלֹא-אַתָּה אֲדָנִי
 הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לְאֹמֶתְךָ לֵאמֹר כִּי-שְׁלֹמֹה בְּנֶךָ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא
 יֵשֵׁב עַל-כִּסְאִי וּמִדָּוִד מֶלֶךְ אֲדָנִיָּהוּ: הִנֵּה עוֹדֶךָ מְדַבֵּרַת שֵׁם עַם-
 הַמֶּלֶךְ וְאֲנִי אֲבֹא אַחֲרֶיךָ וּמְלֹאֲתִי אֶת-דְּבָרֶיךָ: וְתָבֵא בֵּת-שֶׁבַע
 אֶל-הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וְאֲבִישֶׁגְ הַשְּׂוֹנְמִית מִשְׁרַת
 אֶת-הַמֶּלֶךְ: וְתִקְדֹ בֵּת-שֶׁבַע וְתִשְׁתַּחֲוּ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מֵה-
 לֶךְ: וְתֹאמַר לוֹ אֲדָנִי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לְאֹמֶתְךָ כִּי-
 שְׁלֹמֹה בְּנֶךָ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל-כִּסְאִי: וְעַתָּה הִנֵּה אֲדָנִיָּה
 מֶלֶךְ וְעַתָּה אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעַתָּ: וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא וְצֹאן לְרֵב
 וַיִּקְרָא לְכָל-בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֹבֵיתֵר הַכֹּהֵן וּלְיִטָּב שֵׁר הַצֶּבֶא
 וּלְשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא: וְאַתָּה אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל

ביאור | אֶבֶן הַזִּחְלָת, הנגררת, ⁹ או: אבן שבצדה זורמים מים, ¹⁰ אֲשֶׁר נמצאת
 אֶצֶל עֵין, מעיין רִגְלָ שליד ירושלים. וַיִּקְרָא, הזמין את כל אֶחָיו בְּנֵי
 הַמֶּלֶךְ וּלְכָל אֲנָשֵׁי יְהוּדָה עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ, העובדים אצל המלך, להשתתף
 בחגיגה. ¹¹ אולם את נֶתָן הַנְּבִיא וּבְנָיָהוּ בן יהוידע וְאֶת הַגְּבוּרִים שלדוד
 וְאֶת שְׁלֹמֹה אֶחָיו הוא לא קָרָא, שכן ידע שהם אינם תומכים בו, וחשב
 שלשלמה אחיו יש תביעה כלשהי למלוכה. ¹¹

א וַיֹּאמֶר נֶתָן אֶל בֵּת שֶׁבַע אִם שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ כִּי בְפוֹעַל מֶלֶךְ
 אֲדָנִיָּהוּ בֶן חַגִּית, וְאֲדָנִינוּ דָּוִד לֹא יָדָע עַל כֵּךְ. ¹¹ וְעַתָּה לָכִי אֵיעֶצְךָ נָא
 יַעֲזָה, וכך מִלְטֵי, תצילי את נַפְשֶׁךָ וְאֶת נַפְשׁ בְּנֶךָ שְׁלֹמֹה. כיוון שהמלוכה
 הובטחה באופן עמום לשלמה, ברור שאדניו ינסה להיפטר ממנו,
 להרגו, ואולי גם להרוג את אמו. ¹² זוהי עצתי: ¹² לָכִי וּבָאִי אֶל הַמֶּלֶךְ

דוד, וְאִמְרַת אֱלֹוֹ: "הֲלֹא אֶתָּה, אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ, נִשְׁבַּעְתָּ לְאַמְתְּךָ לֵאמֹר כִּי שְׁלֹמֹה בְנִךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאִי – וּמִדּוּעַ מֶלֶךְ אֲדֹנֵיהוּ?" י' הִנֵּה עוֹדֶךָ מְדַבֶּרֶת, בְּזִמּוֹן שֶׁתְּדַבְּרִי שָׁם עִם הַמֶּלֶךְ, וְאֲנִי אָבּוֹא אַחֲרָיִךְ וּמִלֵּאתִי, אֲשֵׁלִים¹³ אֶת דְּבָרֶיךָ. כֵּךְ תּוֹבֵא לִפְנֵי דוֹד הַיְזִמָּה לַמְּנוּעַ אֶת הַמַּלְכֵת אֲדֹנֵיהוּ וְלִהְיוֹת אֶת שְׁלֹמֹה בֶּת-אֶחָת מִשְׁנֵי כִּוּוֹנִים.

טו ואכן – וּתְבֹא בֵּת שֶׁבַע אֶל הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה, וְהַמֶּלֶךְ יִקַּן מְאֹד. הוּא נֹרָאָה חֹלֵשׁ, אוֹלֵי שֹׁכֵב בְּמִיטָתוֹ, וְאֲבִישֵׁג הַשְׁוֹנְמִית מְשֻׁרֶת, הֵייתָה מִשְׁרַתֵת אֶת הַמֶּלֶךְ. שֹׁכֵן הֵייתָה הַמְטַפֶּלֶת הָאִישִׁית שֶׁל דוֹד בְּכָל צִרְכּוֹ, וּבִפְּעוּל הֵייתָה הָאָדָם הַקְּרוֹב אֵלָיו בִּיּוֹתֵר.¹⁴ טז וְתִקַּד בֵּת שֶׁבַע וְתִשְׁתַּחֲוּ לְמֶלֶךְ, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ: מַה קָרָה לָךְ?

יז וַתֹּאמֶר לוֹ: אֲדֹנֵי, הֲרֵי אֶתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בְּה' אֱלֹהֶיךָ לְאַמְתְּךָ, לְשַׁפְּחֹתְךָ, לִי כִּי שְׁלֹמֹה בְנִךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאִי. יח וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנֵיךָ מֶלֶךְ, וְעַתָּה אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא יִדְעָתָּ. טט וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא וְצֹאן לְרֹב. הוּא עֵרֶךְ חֲגִיגָה גְדוֹלָה לְרַגְלֵי הַמַּלְכֵת, וַיִּקְרָא לְכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֲבֹתָיו הַכֹּהֵן וּלְיִשָּׁאֵב שֶׁר הַצֶּבֶא, וְאֵילוֹ לְשְׁלֹמֹה עֲבָדְךָ לֹא קָרָא. לְפִיכֵךְ אֵין סִפֵּק שֶׁהַחֲגִיגָה לֹא נִעְרְכָה בְּתוֹם לֵב אֲלֵא כְּטַקְס הַמַּלְכָה.¹⁵ כ וְאֶתָּה, אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ, עֵינֵי

באר קדומה שמקובל לזהותה עם עין רגל



עין רגל וירושלים



עין רגל נקודת גבול בין נחלות שבטי בנימין ויהודה (יהושע טו, ז-ח; יח, טז). מקובל לזהותה | העולם עם ביר איוב שבמפגש נחל קדרון וגיא בן-הנם מדרום לעיר דוד.

עֲלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם מִי יֹשֵׁב עַל־כֶּסֶף אֲדֹנֵי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: וְהָיָה כֹּא
 בְּשֹׁכֵב אֲדֹנֵי־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֹטְאִים:
 וְהִנֵּה עֹדֶנָּה מְדַבְּרֶת עִם־הַמֶּלֶךְ וְנָתַן הַנְּבִיא בָּא: וַיִּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ כֹּב
 לְאֹמֹר הִנֵּה נָתַן הַנְּבִיא וַיָּבֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַמֶּלֶךְ עַל־אִפְּיוֹ
 אֶרֶצָה: וַיֹּאמֶר נָתַן אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אֶתְּהָ אֲמַרְתָּ אֲדֹנֵיהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרָי
 וְהוּא יֹשֵׁב עַל־כֶּסֶף: כִּי וַיֵּרֶד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא וְצֹאן לְרֹב כֹּה
 וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלִשְׂרָי הַצָּבָא וּלְאֲבֵיתָר הַכֹּהֵן וְהַנָּסִים
 אֲכֹלִים וְשֹׁתִים לִפְנֵי וַיֹּאמְרוּ יַחֲי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֵיהוּ: וְלִי אֲנִי־עֹבְדֶיךָ כו
 וְלַצֹּדֵק הַכֹּהֵן וּלְבְנָיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עֹבְדֶיךָ לֹא קָרָא: אִם כו
 מֵאֵת אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדְּבַר הַזֶּה וְלֹא הוֹדַעְתָּ אֶת־עֹבְדֶיךָ מִי עֹבְדֶיךָ
 יֹשֵׁב עַל־כֶּסֶף אֲדֹנֵי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קְרָאוּ כֹה
 לִי לְבַת־שֶׁבַע וְתָבֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְתִעַמֵּד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיִּשְׁבַּע כט
 הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה: כִּי ל
 כֹּאשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְּנִךְ
 יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֹשֵׁב עַל־כֶּסֶף תַּחְתִּי כִּי כֵן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם
 הַזֶּה: וְתִקַּד בַּת־שֶׁבַע אֶפְסִים אֶרֶץ וְתִשְׁתַּחֲוּ לַמֶּלֶךְ וְתֹאמַר יַחֲי לא
 אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעָלַם: וַיֹּאמֶר ו הַמֶּלֶךְ דָּוִד קְרָאוּ־לִי לב
 לְצִדּוֹק הַכֹּהֵן וּלְנָתַן הַנְּבִיא וּלְבְנָיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיָּבֵאוּ לִפְנֵי
 הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קָחוּ עִמְכֶם אֶת־עֹבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם ג
 וְהִרְפַּבְתֶּם אֶת־שְׁלֹמֹה בְנִי עַל־הַפָּרְדָּה אֲשֶׁר־לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ
 אֶל־גַּחֲזוֹן: וּמִשַׁח אֹתוֹ שָׁם צִדּוֹק הַכֹּהֵן וְנָתַן הַנְּבִיא לַמֶּלֶךְ עַל־ לד
 יִשְׂרָאֵל וְתִקְעֶתֶם בְּשׁוֹפָר וְאִמַרְתֶּם יַחֲי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: וְעַלִּיתֶם לה
 אַחֲרָיו וּבֹא יוֹשֵׁב עַל־כֶּסֶף וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחְתִּי וְאֹתוֹ צִוִּיתִי לַהֲיֹת

ביאור | כל ישראל עליך להגיד להם מי יושב על כסף אדוני המלך אחרי. עליך
 להחליט בדבר. אם לא תתערב, יזכה אדניה במלוכה. כֹּא וְהָיָה בְּשֹׁכֵב

אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ עִם אֲבֹתָיו, כַּאֲשֶׁר תַּמּוּת, וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים, חֲסֵרִים, נַפְגָּמִים. אֲנַחְנוּ נִיפְגַע, אִם לֹא תִבְעֵךְ אֶת דַּעְתְךָ עִכְשָׁיו.¹⁶

כב וְהִנֵּה עֹדְנָה מְדַבֶּרֶת עִם הַמֶּלֶךְ, וְנָתַן הַנְּבִיא בָּא לֶאֱרֹמוֹן, כַּמְתוּכָן. כג וַיִּגִּדּוּ לְמֶלֶךְ לֵאמֹר: הִנֵּה נָתַן הַנְּבִיא.

ויבא נתן לפני המלך, וישתחוו הנביא למלך על אפיו, פניו ארצה, באשר הוא ראש השלטון המדיני, וכבודו ומוראו מוטלים על הכול.¹⁷ כד וַיֹּאמֶר נָתַן: אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ, הֲאִם¹⁸ אַתָּה אָמַרְתָּ: "אֲדֹנֵיהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאִי?" כה כִּי, שֶׁהָרִי יָרַד אֲדֹנֵיהוּ הַיּוֹם לַמַּעֲיִין וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא וְצֹאן לְרֹב, וַיִּקְרָא לְכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלִשְׂרֵי הַצֶּבֶא וְלֹאֲבִיֹתָּהּ הַכֹּהֵן, וְהֵנָּם אֲכָלִים וְשֹׁתִים לִפְנֵיו, וַיֹּאמְרוּ: "יַחֲי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֵיהוּ!" וְהוּא מַעֲיֵר: כו וְלִי אֲנִי עֹבְדְךָ וְלְצֹדֵק הַכֹּהֵן וְלַבְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עֹבְדְךָ לֹא קָרָא לַמְּסִיבָה זֶה. כז אִם מֵאֵת אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדְּבָר הַזֶּה, וְלֹא, תִּמָּה אֲנִי שֶׁלֹּא¹⁹ הוֹדַעְתָּ אֶת עֹבְדְךָ מִי יֵשֵׁב עַל כִּסֵּא אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו.

נראה שכשהנביא נכנס, בת-שבע יצאה החוצה.²⁰ כח עַל כֵּן – וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר: קָרָאוּ לִי לְבַת שָׁבַע. וַתָּבֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַתַּעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

כט וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר: חִי ה' אֲשֶׁר פָּדָה, הַצִּיל אֶת נַפְשִׁי מִכָּל צָרָה. ל כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בֶּעֶבֶר בְּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, כִּי שְׁלֹמֹה בְנִךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי, וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסְאִי תַּחְתָּי – כִּי בֶן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה. הַיּוֹם אֲדַאֵג לָכֵךְ שֶׁהוּא יִמְלוֹךְ אַחֲרָי.

לא וַתִּקְדֹּ בַת שָׁבַע אִפְּיָם אֶרֶץ וַתִּשְׁתַּחֲוּ לְמֶלֶךְ לְאוֹת תּוֹדָה, וַתֹּאמֶר: יַחֲי אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם. לְקִרְיָאָה שְׁגוּרָה וּמְקוּבַלֶּת זֶה לְכַבּוֹד הַמֶּלֶךְ, נְלוּוִית בַּהֲקִשֶׁר זֶה עוֹד מִשְׁמַעוֹת: הַלוּוֹאֵי שֶׁתַּחֲיָה לְעוֹלָם וְלֹא תִזְדַּקֵּק לְיֹרֶשׁ, אֲבָל תּוֹדָה עַל הַבִּטְחָתְךָ.²¹

לב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד: קָרָאוּ לִי לְצֹדֵק הַכֹּהֵן וְלִנְתָן הַנְּבִיא וְלַבְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע. וַיָּבֵאוּ שְׁלוֹשָׁתָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

לג וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם: קָחוּ עִמְכֶם אֶת עֹבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם – אֶת עַבְדֵי,²² וְהִרְבַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְנִי עַל הַפְּרָדָה אֲשֶׁר לִי, סִימֹן לָכֵךְ שֶׁאֲנִי מֵאֲשֶׁר אֶת הַמַּעֲשֶׂה,²³ וְהוֹרְדְתֶם אֹתוֹ אֶל מַעֲיִן הַגְּחֹזֵן. לד וּמִשָּׁח, יִמְשְׁחוּ אֹתוֹ שֵׁם צֹדֵק הַכֹּהֵן וְנָתַן הַנְּבִיא לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל. הִכְהֵן יִמְשַׁח וַיִּבְרַךְ אוֹתוֹ, וְהַנְּבִיא יֹאמֶר שֶׁהַמִּינּוּי הוּא לְרִצּוֹן ה'. וַתִּקְעַתֶּם בְּשׁוֹפָר וְאָמַרְתֶּם: "יַחֲי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה!" לה וְעַלִּיתֶם אַחֲרָיו לְבֵיתִי וּבֹא וַיֵּשֵׁב עַל כִּסְאִי, וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחְתָּי, וְאֹתוֹ צִוִּיתִי, מִיִּנְיַתִּי לְהִיּוֹת נָגִיד, מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל

נָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה: וַיַּעַן בְּנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע אֶת־הַמֶּלֶךְ לֹ
 וַיֹּאמֶר וְאִמֵּן בְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ: כַּאֲשֶׁר הָיָה יְהוָה לֹ
 עִם־אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ בְּנֵי יְהוָה עִם־שְׁלֹמֹה וַיַּגְדֵּל אֶת־כְּסָאוֹ מִכְּסֵּא אֲדֹנָי
 הַמֶּלֶךְ דָּוִד: וַיֵּרֶד צְדוֹק הַכֹּהֵן וּנְתָן הַנְּבִיא וּבְנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע לֹ
 וְהַפְּרָתִי וְהַפְּלִתִי וַיִּרְכְּבוּ אֶת־שְׁלֹמֹה עַל־פְּרֹדֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּלְכוּ
 אֹתוֹ עַל־גֶּחֳזִין: וַיִּקַּח צְדוֹק הַכֹּהֵן אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן מִן־הָאֵהָל לֹ
 וַיִּמָּשַׁח אֶת־שְׁלֹמֹה וַיִּתְקַעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ
 שְׁלֹמֹה: וַיַּעֲלוּ כָּל־הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מִחֲלָלִים בַּחֲלָלִים וְשִׂמְחִים מ
 שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וַתִּבְקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם: וַיִּשְׁמַע אֲדֹנָיהוּ וְכָל־
 הַקְּרָאִים אֲשֶׁר אֹתוֹ וְהֵם כָּלוּ לֵאכֹל וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר
 וַיֹּאמֶר מִדְּוַע קוֹל־הַקְּרִיָּה הוֹמָה: עוֹדְנוּ מְדַבֵּר וְהִנֵּה יוֹנְתָן בֶּן־
 אֲבִיתָר הַכֹּהֵן בָּא וַיֹּאמֶר אֲדֹנָיהוּ בָּא כִּי אִישׁ חָיִל אֶתָּה וְטוֹב
 תִּבְשָׂר: וַיַּעַן יוֹנְתָן וַיֹּאמֶר לְאֲדֹנָיהוּ אֲבָל אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ־דָּוִד מִג
 הַמְּלִיךְ אֶת־שְׁלֹמֹה: וַיִּשְׁלַח אֹתוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־צְדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶת־
 נְתָן הַנְּבִיא וּבְנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְהַפְּרָתִי וְהַפְּלִתִי וַיִּרְכְּבוּ אֹתוֹ עַל

ביאור | ועל יהודה אחרי.

לו וַיַּעַן בְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר: אִמֵּן! בֶּן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנָי
 הַמֶּלֶךְ. כִּי יִתְקִיִּים. לו כַּאֲשֶׁר הָיָה ה' עִם אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ, בֶּן יְהוָה עִם שְׁלֹמֹה,
 וַיַּגְדֵּל אֶת כְּסָאוֹ יוֹתֵר מִכְּסֵּא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ דָּוִד. בְּרַכָּה כִּזוֹ אִפְשָׁר לְהַשְׁמִיעַ
 בְּאוֹזְנֵי מֶלֶךְ, רַק כְּשֶׁמְדוּבָר בְּבִנּוֹ, שֶׁכֵּן טַבְעִי הוּא שֶׁאֵב יִשָּׂא בְּנַחַת
 מִכֵּךְ שֶׁבִנּוֹ יַגְדֵּל מִמֶּנּוּ.²⁴

לו וַיֵּרֶד, יֵרְדוּ צְדוֹק הַכֹּהֵן וּנְתָן הַנְּבִיא וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְהַפְּרָתִי וְהַפְּלִתִי,
 גְּדוּדֵי מִשְׁמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁתַּחַת פִּיקוּדוֹ שֶׁל בְּנֵיהוּ.²⁵ הַנוֹכַחֹת הַצְּבֵאוֹת
 נֹועֵדָה לְסוֹכֵךְ עַל הַתְּהַלּוּכָה, אֲךָ הִיא לֹה גַם תִּפְקִיד טַקְסִי. נִרְאָה
 שֶׁעַד כֹּה שֶׁהָיָה שְׁלֹמֹה בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְשֶׁמּוֹ לֹא נֹודַע לְכוּל. לְכֵן לִיוֵּי
 שֶׁל גְּדוּדֵי צְבָא מְאוֹרָגִים יוֹכֵל לְהַרְשִׁים אֶת הָאֲנָשִׁים וּלְמִשׁוֹךְ קֶהֱל
 גְּדוֹל יוֹתֵר לְאִירוּעַ. וַיִּרְכְּבוּ אֶת שְׁלֹמֹה עַל פְּרֹדֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד, וַיֵּלְכוּ אֹתוֹ

עַל, אֵל מַעֲיִין גַּחֲזֵן הַסַּמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם. לֹא וַיִּקַּח צְדוֹק הַכֹּהֵן אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּשְׂאָר מִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה הַמִּיּוֹעֵד לַכֹּהֵן, מִן הָאֵהָל, שֶׁנִּטְהַר דוֹד בְּעִירוֹ, וְבוֹ הָיָה אַרוֹן ה', וַיִּמָּשַׁח אֶת שְׁלֹמֹה בְּשֶׁמֶן הַזֶּה. וַיִּתְקַעוּ בַשּׁוֹפָר, וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם: יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה!

מ וַיַּעֲלוּ כָּל הָעָם אַחֲרָיו מִהַנְּחֹל, וְהָעָם מִחֲלָלִים בְּחֲלָלִים וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה. וַתִּבְקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם, מִקּוֹל הָרַעַשׁ הַגָּדוֹל. שֶׁלֹּא כִּמוֹ בְּטַקְס הַחֲתֻנֵּי שֶׁל אֲדֹנָיָהּ, שֶׁאֵלֶּיָּהּ הוֹזְמְנוּ רַק אִישִׁים נִבְחָרִים, הַמַּלְכֵת שֶׁלֹּמָה נִעֲשְׂתָה בַּהֲשָׁתֵּתָפּוֹת כֹּל הָעָם.

מא וַיִּשְׁמַע אֲדֹנָיָהּ וְכָל הַקְּרָאִים אֲשֶׁר אֵתוּ אֶת הַהַמּוֹלָה, וּבִאוֹתָהּ שַׁעֲהָ יָם כָּלוּ, סִיּוּמוֹ לֵאמֹר: וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר מֵרְחוֹק וַיֹּאמֶר: מִדּוֹעַ קוֹל הַקְּרִיָּה, הָעִיר הוֹמָה? מַה קוֹרָה שָׁם?

מב עוֹדְנֵנוּ מִדְּבַר, וְהִנֵּה יוֹנָתָן בֶּן אֲבִיתָר הַכֹּהֵן בָּא. וַיֹּאמֶר אֲדֹנָיָהּ: בָּא, כִּי אִישׁ חֵיל אֵתָהּ, וּבוֹדָאֵי טוֹב תִּבְשֹׂר. כִּךְ אָמַר בְּזַמְנוֹ דוֹד עַל אַחִימַעֲץ בֶּן צְדוֹק.²⁸

מג וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לְאֲדֹנָיָהּ: אֲבָל הַפַּעַם אֵינִי יוֹכֵל לְבַשֵּׂר לָכֶם בְּשׁוֹרֹת טוֹבוֹת,²⁹ שֶׁהָרִי אֲדֹנָיָהּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ אֶת שְׁלֹמֹה. מִד וַיִּשְׁלַח אֶתוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת צְדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶת נָתָן הַנָּבִיא וּבְנֵיהֶם בֶּן יְהוֹיָדָע וְהַכֹּהֵן וְהַפְּלָתִי, וַיִּרְכְּבוּ אֶתוֹ עַל פָּרְדַּת הַמֶּלֶךְ. הַמֶּלֶךְ אֵינִי מוֹרְכִיב עַל פְּרֻדָּתוֹ אֶלָּא אֶת

הירידה לגיחון



מימין:
קרן שמן קדומה
שישימשה למשיחה
תקופת כלי האבן
משמאל:
שופר

ג,ח, שהוראתו במקרא פרץ, נבע (ראו העולם שופטים, כ'ג; שמואל ב' כ'ב; מיכה ד'; תהלים כ"ב, ועוד).

גחזן מקור המים המרכזי של ירושלים העתיקה, מעיין שמימיו מגיחים ונפסקים חליפות. הוא נקרא בשם זה מן השורש

פָּרַדַּת הַמֶּלֶךְ: וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ צְדוֹק הַכֹּהֵן וְנִתָּן הַנְּבִיא וְלִמְלֶךְ.^{מז}
 בַּגְּחוֹן וַיַּעֲלוּ מִשֶּׁם שְׂמֵחִים וַתְּהֵם הַקְּרִיָּה הוּא הַקּוֹל אֲשֶׁר
 שָׁמְעֶתֶם: וְגַם יָשָׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף הַמְּלוּכָה: וְגַם-בָּאוּ עִבְדֵי
 הַמֶּלֶךְ לְבָרֶךְ אֶת-אֲדֹנָיו הַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר יֵיטֵב אֱלֹהֶיךָ אֶת-שֵׁם
 שְׁלֹמֹה מִשְׁמֶךָ וַיַּגְדֵּל אֶת-כֶּסֶף אֹמֶן מִכֶּסֶף וַיִּשְׁתַּחֲוּ הַמֶּלֶךְ עַל-
 הַמִּשְׁכָּב: וְגַם-כָּבֵה אָמַר הַמֶּלֶךְ בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 נָתַן הַיּוֹם יָשָׁב עַל-כֶּסֶף וְעֵינַי רְאוֹת: וַיַּחֲדְדוּ וַיִּקְמוּ כָּל-הַקְּדָאִים
 אֲשֶׁר לֹא-דָנִיּהוּ וַיִּלְכוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ: וַאֲדֹנָיָהוּ יָדָא מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה וַיִּקֶם
 וַיִּלֶךְ וַיַּחֲזִק בַּקְּרָנוֹת הַמְּזֻבָּח: וַיַּגֵּד לְשְׁלֹמֹה לֵאמֹר הִנֵּה אֲדֹנָיָהוּ
 יָדָא אֶת-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה אֲחִי בַּקְּרָנוֹת הַמְּזֻבָּח לֵאמֹר יִשְׁבַע-
 לִי כִּי־וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אִם-יָמִית אֶת-עַבְדּוֹ בַּחֶרֶב: וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה
 אִם יִהְיֶה לְבֶן-חַיִּל לֹא-יִפֹּל מִשְׁעַרְתּוֹ אֲרֻצָּה וְאִם-דָּעָה תִּמְצָא-בּוֹ
 וּמָת: וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּרְדֵּהוּ מֵעַל הַמְּזֻבָּח וַיָּבֵא וַיִּשְׁתַּחֲוּ
 לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמְרוּ-לוֹ שְׁלֹמֹה לֶךְ לְבֵיתְךָ: וַיִּקְרְבוּ א
 וּמִי-דָוִד לָמוֹת וַיַּעַזְבוּ אֶת-שְׁלֹמֹה בְּנוֹ לֵאמֹר: אֲנַכִּי הֵלֶךְ בְּדַרְךְ
 כָּל-הָאָרֶץ וַחֲזַקְתָּ וְהִיִּית לְאִישׁ: וְשִׁמְרָתָּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכּוֹ לְשִׁמֹּר חֻקֹּתָי מִצֻּוֹתַי וּמִשְׁפָּטַי וְעִדּוֹתַי
 כִּפְתּוֹב בַּתּוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן תִּשְׁפִּיל אֶת כָּל-אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאֶת

ביאור | מי שהוא מוסר לו את כל סמכויות המלוכה. ולא זו בלבד, דוד שלח אתו גם את הכהן, את הנביא ואת הצבא. ^{מז} וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ צְדוֹק הַכֹּהֵן וְנִתָּן הַנְּבִיא לְמֶלֶךְ בַּגְּחוֹן, וַיַּעֲלוּ מִשֶּׁם שְׂמֵחִים וַתְּהֵם הַקְּרִיָּה. הייתה מהומה בעיר בגלל צהלות האנשים. הוא הקול אֲשֶׁר שָׁמְעֶתֶם. ^{מז} וְגַם יָשָׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף הַמְּלוּכָה בנוכחות העם, ^{מז} וְגַם-בָּאוּ עִבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְבָרֶךְ אֶת אֲדֹנָיו הַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר: "יֵיטֵב אֱלֹהִים אֶת שֵׁם שְׁלֹמֹה יוֹתֵר מִשְׁמֶךָ וַיַּגְדֵּל אֶת כֶּסֶף אֹמֶן מִכֶּסֶף וַיִּשְׁתַּחֲוּ הַמֶּלֶךְ עַל הַמִּשְׁכָּב לאות תודה על ברכותיהם. ^{מח} וְגַם-כָּבֵה אָמַר הַמֶּלֶךְ: "בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר

נתן היום ישוב על כסאי, ועיני ראות, בעודי בחיים".
 מט למשמע הדברים – ויחרדו ויקמו כל הקראים אשר לאדניהו, וילכו
 איש לדרבו. כולם התפזרו מיד, שכן נוכחו לדעת שאין דעתו של
 המלך נוחה ממעשיהם.

ג ואדניהו ירא מפני שלמה, שעלול לנהוג בו כמו במורד. ויקם וילך
 ויחזק בקרנות המזבח, כאות לבקשת חסות.³⁰

ד ויגד לשלמה לאמר: הנה אדניהו ירא את המלך שלמה, והנה אחז
 בקרנות המזבח לאמר, כדי לבקש: "ישבע לי כיום המלך שלמה אם,
 שלא ימית את עבדו – אותי בחרב".

ה ויאמר שלמה: אם יהיה אדניהו לבן חיל, ינהג כראוי – לא יפל משערתו
 ארצה. לא יאונה לו כל רע; אך אם רעה תמצא בו, אם לא יקבל את
 המלכות או יגלה סימני התמרדות כלשהם – ומת.³¹

ו וישלח המלך שלמה ויודעהו מעל המזבח, ויבא אדניהו וישתחו למלך
 שלמה.
 ז ויאמר לו שלמה: לך, אתה רשאי ללכת לביתך. לא אגע בך לרעה,
 אם לא תיזום מרד.

**צוואת דוד
 ופטירתו
 פרק ב פס' א-יב**

קודם שדוד מסתלק מן העולם, הוא מחזק את בנו שלמה ומורה לו ללכת בדרכי ה' ולהיות
 כפוף לחוקיו. דוד גם מטיל עליו תפקידים, שברובם אינם נעימים – לסלק חשבונות עם
 כמה דמויות שהרעו מעשיהם ולסיים עניינים שהיה מנוע מלבצעם.

א ויקרבו ימי דוד, כשדוד חש שהגיעה שעתו למות, ויצו את
 שלמה בנו, לאמר:

ב אנכי הלך בדרך כל הארץ, נפטר מן העולם. וחזקת והיית לאיש. עליך
 להתחזק ולהיות בוגר.¹ ג ושמרת את משמרת, צו ה' אלהיך ללכת
 בדרךיו, לשמור חקתיו, מצותיו ומשפטיו ועדותיו ככתוב בתורת משה,
 למען תשכיל, תצליח² את כל אשר תעשה ואת כל אשר תפנה לשם,

מזבח וקרנותיו

